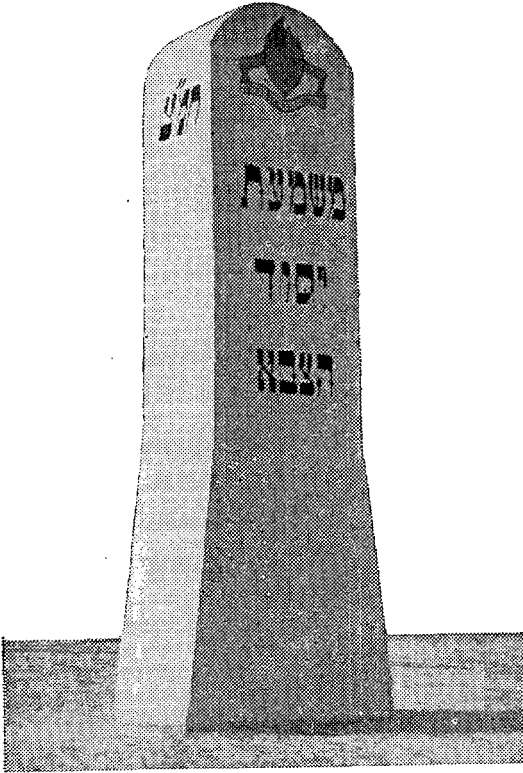

משמעת מונעת

אליה ד"ר מאיר זוהר

בראשית דברי ברצוני להסביר את נושא מאמרי. אין אני מתכוון להבהיר את המושג „משמעת“ במובן הרחב ואת חשיבותה של המשמעת בקיום צבא ובביצוע משימותיו.

למטרת הנושא, בו אני מתכוון לדון, ברצוני לחלק את המשמעת הנדרשת מחייל לשני סוגים: סוג ראשון — זוהי המשמעת בענינים הנוגעים במישרין במשימות המוטלות על הצבא, משימות — במובנן המקיף והרחב ביותר. לסוג זה של משמעת אני מתכוון לקרוא להלן בשם „משמעת מבצעית“ (עם זאת ברצוני להדגיש, כבר במקום זה, שאין אני בטוח לגמרי כי כינוי זה הוא המתאים או המוצלח ביותר מכל הכינויים האפשריים, ואשמח לקבל הצעות לכי-נוי מדויק יותר).

אתן כמה דוגמאות לשם הבהרת מושג זה של „משמעת מבצעית“: המשמעת הגורמת לכך שחייל בחזית מסתער ללא היסוסים ופקפקים ברובה מכוון דן על האויב, כשניתנת לו פקודה לכך ממפקדו — וזו „משמעת מבצעית“. גם התותחן או הטייס המב-זיטים אש, בדיקנות ובתיאום מלא, בזמן, במקום ומהסוג הנדרש על-ידי מג"ד חיל-רגלים לו הם מסייעים באש, ממלאים בכך את דרישות „המשמעת המבצעית“, וכמוהם כל המכותבים האחרים למיניהם של פקודות-מבצע למיניהן. אולם גם הנהג המביא את הרכב על מטענו למקום המיועד בזמן שנקבע, ואף החיילת במשרד הגומרת, בזמן המיועד, את הוודפסה המסודרת והמדויקת של המכתב, שהוטל עליה להדפיסו — כולם עושים כן מתוך הבנתם או היכוננם לדרישות „המשמעת המבצעית“.

דוגמאות אלו מספיקות, כדי להדגים ולהמחיש מה זיונית „המשמעת המבצעית“ לצבא. לכן אין צורך להרבות במלים כדי לשכנע את הקורא כי פיתוחה

של משמעת זו, השגת רמה נאותה בה ושמירה עליה מהווים משימה בחינוך החייל, שאינה נופלת בחשי-בותה מהשגת רמה נאותה בכושרו הגופני של החייל או בהכשרתו הטכנית, ומהשמירה עליהם.

והנה, אחד האמצעים הבודקים בחינוך החייל ל„משמעת מבצעית“ הוא פיתוח אופיו על-ידי כך שנוטעים בו הרגלי ציתנות מלאה, מהירה, מדויקת ומדוקדקת לפקודות הניתנות לו על-ידי מפקדיו למיניהם. החינוך לציתנות הוכנס כבר על-ידי הצבאות הקדומים ביותר מהידועים לנו, וזכה להנמקה מדעית חיובית ע"י המחקרים הפסיכולוגיים שנעשו בו בזמן האחרון בצבאות המודרניים. לשם נטיעה והשרשה מהירה של הרגלי-ציתנות אלה כבר מימיו הראשונים של האזרח במסגרת הצבאית, ז.א. מיומו הראשון בבסיס הטיירונים, הכרחי לקיים משטר של משמעת, אשר לכאורה (אבל רק לכאורה) אין בינה ובין „המשמעת המבצעית“ ולא כלום. לכן מלמדים אנו את הטיירון להקפיד על לבושו, סידור חפציו האישיים, דיקנות בהופעה לתרגילים ולמסדרים, בקיון אישי וניקוי „מיקרוסקופי“ של גשקו וציודו.

עם הקמתו). ויתרו על כך אחרי נסיון קצר וחזרו לשיגרה המקובלת בכל הצבאות האחרים.

אולם אם נמשיך בהשוואה לרפואה מונעת, הרי כפי שקשה להסביר לילדים ולאנשים פרימיטיביים את חשיבותם של כללי ההיגיינה, כן נתקלים אנו בקשיים בהסברת ה"משמעת המונעת" לחיילים, לכן גם מקובל לראות בהסברה זו את אחד התפקידים החשובים והעיקריים של המפקדים הנמוכים, שהם הראשונים הבאים במגע עם טירונים. כתוצאה מהסברה זו של מדריכי הטירונים מתחילים להתפתח אצל הטירונים הניצנים הראשונים של ההרגלים הנחוצים, וכך מקבלים מפקדי היחידות, אליהם נשלחים החיילים בגמר קורס הטירונות, חומר גולמי המתאים בדרך-כלל "לייצור" לוחמים בעלי "משמעת מבצעית" נאותה.

אולם כאן מתחילות התקלות: אם ניתן להגיד שרוב המפקדים (והדבר חל, כמעט במידה שווה, על כל הדרג הפיקודי החל ב"מ"פ וכלה במח"ט) ערים בדרך-כלל לדרישות ה"משמעת המבצעית", ובמקרה של הפרתה דורשים מן הפרקליטות הצבאית ומב"תי-הדין הצבאיים נקיטת אמצעים מהירים ונמרצים נגד העבריינים למען "ישמעו וייראו", הרי אין לומר אותו הדבר לגבי "המשמעת המונעת". רבים מהם — ואולי רובם — אינם מוכנים להתעמק בחשיבותה של "המשמעת המונעת" להשלטת ה"משמעת המבצעית". סיבות רבות לתופעה זו:

א. ביצוע קפדני של ה"משמעת המונעת" דורש תשומת-לב תמידית מצד המפקדים בכל הדרגים ו"גזול" זמן ותשומת-לב מדברים חשובים אחרים.
ב. ישנם מפקדים הסבורים, כי ההקפדה על עניינים של "מה בכך" עלולה לגרוע מהפופולריות שלהם בעיני חבריהם ופקודיהם, וכתוצאה מכך ייראו בעיניהם לא כ"פייטרים" אלא כ"בירוקרטים" (ואולי אף כקפטן קווג מן "המרד על הקיין"....).

ג. לא מעטים סבורים, כי "המסורת הצבאית" של צה"ל כפי שעוצבה, לפי דעתם, לפני קום המדינה ובראשיתה (בעיקר, כמוכר, ב"פלמ"ח") בזה ל"קטנות", וההליכה בתלם זה דורשת חוסר-תשומת לב הפגנתי לסדר חיצוני במחנה צבאי, ביחידה וב"הופעתו של החייל-הבודד.

ד. עם זאת יש להגיע למסקנה, שברוב המקרים הרי הסיבה היא חוסר-הבנה לחשיבותו המכרעת, במציאות הצבאית, של הכלל: "הכל בגלל מסמר

למטרה זו משמשים גם תרגילי סדר, מסדרים, גינוני-הצדעה וצורת הפניה למפקדים. אלו הן רק דוגמאות מעטות מתוך מאות ה"פריטים" של משמעת צבאית, שהמשותף להם, כפי שציינתי לעיל — הוא הרצון לחנך באמצעותם את החייל לציתנות ולמילוי מהיר ומדויק של פקודות.

בכונתי לקרוא לסוג זה של משמעת בהמשך מאמר די בשם "משמעת מונעת". נימוקי לכינוי זה הוא שאני סבור, כי מטרתה העיקרית (ואולי אף היחידה) חכות קיומה של סוג משמעת זו בצבא, היא — למנוע בעתיד הפרת "משמעת מבצעית". במידה מסוימת אפשר לעשות כאן השוואה ל"רפואה מונעת", אשר תכליתה למנוע — על-ידי נטיעת הרגלי-נקיון והיגיינה אישית — את זיהום גופו של האדם בחידקים נוגסי-ממלות.

הסיבות להזנחה בשטח המשמעת המונעת

כפי שכבר הזכרתי לעיל, הן הנסיון הצבאי העשיר מימים קדומים והן הניתוח המדעי הפסיכולוגי קבעו בצורה ברורה, חד-משמעית, שאינה ניתנת לערעור, את ההכרח של קיום ה"משמעת המונעת" לשם פיתוח ה"משמעת המבצעית". לכן קרה שצבאות, אשר הוקמו אחרי מהפכה סוציאלית ואשר כתוצאה ממנה ניסו לבטל את ה"משמעת המונעת", או את החלק העיקרי ממנה (כגון הצבא הגרמני בשנת 1918, הצבא הרוסי לאחר מהפכת אוקטובר, ובמידה מסוימת אף צה"ל

קטן" (על-אף הפופולריות של השיר על נושא זה, ב"מצעד הפזמונים" של גלי צה"ל...). אפשר למנות סיבות רבות לחוסר-הבנה זה: חוסר-רצון להתעמק בבעיה, דבקות בשיגרת המצב הקיים ואי-רצון לשנותו, אולם העיקרית שבהן היא — חוסר חינוך בשטח זה. בודאי היו סיבות מוצדקות, אשר בגללן לא קיבל "דור המדבר" של מפקדי צה"ל חינוך זה, אבל אין בכך כדי להקטין מחומרת התוצאה השלילית ומהצורך הדחוף לתקן את המעוות, לכלל הפחות בשלב מאוחר זה, עם היפנס צה"ל לעשור השני.

האמצעים לשמירה על ה.משמעת המונעת ולפיתוחה

לאחר שניסיתי (ואני מקווה שאף הצלחתי...) להסביר הן את חשיבותה של ה"משמעת המונעת" והן את הצורך של שיפור מהיר ורדיקלי בשטח זה אצלנו, חייב אני לענות על השאלה: באיזו דרך ובאלו אמצעים מגיעים לשיפור הרצוי?

בתשובתי אין אני מתימר להציע פתרונות מקוריים ומתירים, אולם מעלתו של הפתרון המוצע על-ידי היא — שזהו הפתרון הבודק, בו משתמשת האנושות במשך ארבעת אלפים שנות תרבותה. כונתי היא, כמובן, לחינוך מלווה הענשה.

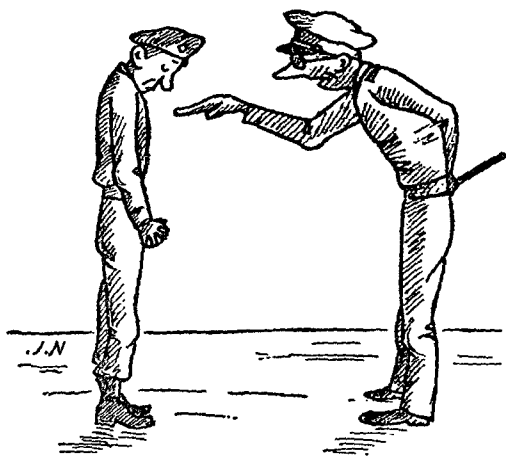
אין אני מתכוון במקום זה להרחיב את הדיבור על דרכי החינוך; אשאיר את זאת לאנשים שמקצועם בכך. ברצוני רק לציין שהנני סבור, כי נימוקי היערי-לות דורשים לקיים בצבא שילוב מתמיד של כל דרכי החינוך, ובעיקר של הסברה, חזרה ודוגמה אישית.

לעומת זאת מתכוון אני להתעכב קמעה על הענין שהאמצעי לשמירה על ה"משמעת המונעת" איננו גורס אף לרגע את האפשרות של הענשה במקום חינוך. אני תמים-דעים עם המחנכים האומרים שבהטלת עונש לא תושג כל מטרה קונסטרוקטיבית אם החייל הנענש לא ידע למה הוא בעצם נענש. אולם כמוהם (או כרובם) אני סבור, הן על יסוד נסיוני המקצועי האישי והן בהסתמכי על חכמת-קדמונים ("יצר לב האדם רע מנעוריו"), כי חינוך אשר איננו מלווה באיום של הענשה, איום המתגשם מדי פעם בפעם בשעת הצורך, אינו חינוך יעיל, ואיננו משיג את מטרתו לגבי רובם של החיילים. ואם, אולי, יכולים להיות חילוקי-דעות בש-

טח זה לגבי ילדים בגיל רך, הרי אין, לפי דעתי, אפשרות מעשית לחלוק על נכונות דברי לגבי גוער בגיל צבא והנמצא במסגרת צבאית (על כל מגבלותיה).

עם זאת אין לתת לדברי אלו משמעות רחבה מדי ולהבין מהם, כאילו בכונתי להביע בהודמנות זו את השקפתי על העונש במובנו הרחב ותפקידו בחברה המודרנית. אין צורך בכך לשם הבעיה המצומצמת של שמירה על "משמעת מונעת" בחיי צבא. ולכן אין גם בכונתי לדון בכך כעת. בנדון זה מקילה עלי גם בהרבה העובדה, שחש"צ (חוק השיפוט הצבאי) תש"ט"ו—1955 מבדיל בין "עונשים משמעתיים" (סעיף 22 [א] של חש"צ אומר: "אלה העונשים המשמעתיים: התראה, ריתוק למחנה או לאניה, הפקעת המשכורת, גזיפה או גזיפה חמורה") ובין העונשים האחרים, וכן בין דין משמעתי (לפני קציני שיפוט זוטרים או בכירים, סעיפים 136—176 לחש"צ) ובין דיון בפני בתי-דין, חלוקה זו חופפת, פחות או יותר, את החלוקה ל"משמעת מבצעית" ו"משמעת מונעת". לכן אפשר להגיד כי בדרך-כלל יובא החייל הפוגע ב"משמעת מבצעית" בפני בית-דין צבאי ויענש באחד העונשים היחודיים של אותו בית דין, והחייל הפוגע ב"משמעת מונעת" יענש על כך בדין משמעתי באחד העונשים המשמעתיים (או באחד העונשים האחרים שבסמכותו של אותו קצין-שיפוט; מחבוש, הורדה בדרגה לגבי חוגרים עד סמ"ר).

אינני מתעלם אף לרגע מאי-הדיוק שבחלוקה זו, ומהעובדה, שבאופן מעשי ישנם מקרים לא מעטים

...מקובל לראות בהסברה זו את אחד התפקידים החשובים והעיקריים של המפקדים הנמוכים...

בהם, בהתחשב במסיבות של כל מקרה ומקרה, סוֹרֵי טים בתי־דין צבאיים וקציני־שיפוט מחלוקה זו למע־לה ולמטה; אולם אין חשיבות לדבר לצורך מסקנותי אני במאמרי זה, וזה מהטעמים הבאים:

א. ברצוני לקבוע כלל מנחה למפקדים ולא פתרון לכל מקרה אינדיבידואלי.
 ב. אפשר להגיד, שכלל זה היה נכון מבחינה סטטיסטית בעבר, ויש לקוות שיצדיק את עצמו עוד יותר בעתיד.
 עם זאת קיימים מספר נימוקים כבדי־משקל, אשר בגללם רצוי כי המפקדים ינהגו לפי כלל זה (אנסחי־נו, כדי שייחרת היטב בזכרונו של הקורא, בצורה תמציתית זו: "פגיעה במשמעת מונעת" — לדין משמעתי לשם הטלת עונש משמעתי), ואציין רק את החשובים שבהם:

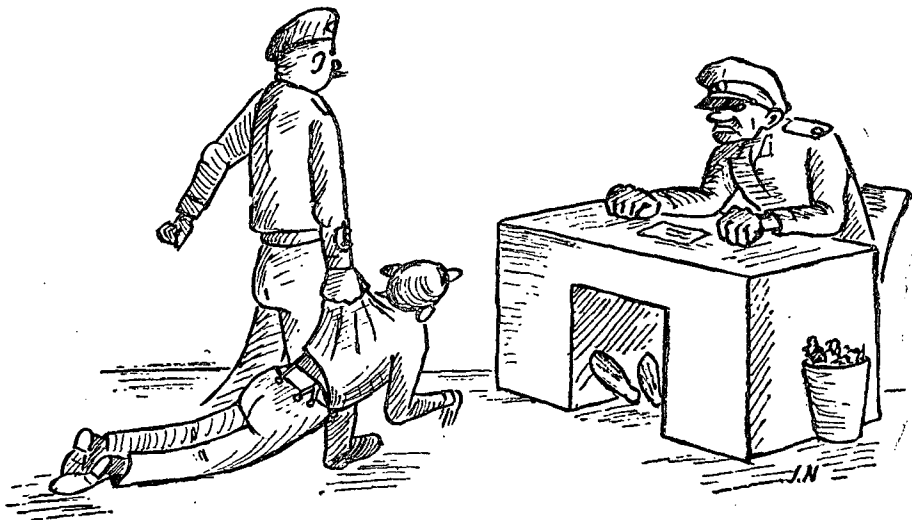
א. העונש המשמעתי שונה לחלוטין מהעונשים המוטלים על עבריינים בחיים האזרחיים: אין הוא מביא את הנענש במגע עם עבריינים מועדים, הע־לולים לקלקל את אופיו, וכן אין הוא מפריע לביצוע תכנית אימונו או תעסוקתו של הנענש. בגלל אופיו ה"חינוכי", הטהור כביכול, זהה למעשה סוג זה של עונשים עם אלה המוטלים אף על נוער בגיל הרבה יותר צעיר במוסדות חינוכיים בעלי רמת־משמעת גבוהה בחו"ל (באנגליה, למשל) ושונה הוא לחלוטין מעונש "פלילי" שבחיים האזרחיים. אופיו

ג. על־ידי בחירה בין סוגי עונשים רבים יחסית וחוסר כל הגבלה במידת העונש המוטל (פרט, כמור־בן, לתנאי, שהעונש יהיה בגבולות סמכותו של אותו קצין־שיפוט), יכול המפקד להקל או להחמיר בעונש בצורה חופשית בהתחשב עם אופיו של החייל וההש־פעה המשוערת של העונש עליו ועל היחידה.
 ד. לשם הבאת חייל מיחידתו לדין בפניו אין למפקד צורך לקבל הסכמתו של כל גורם חיצוני (מפקד גבוה יותר, פרקליט צבאי וכו') או אף להתיעץ איתו.

א. ברצוני לקבוע כלל מנחה למפקדים ולא פתרון לכל מקרה אינדיבידואלי.
 ב. אפשר להגיד, שכלל זה היה נכון מבחינה סטטיסטית בעבר, ויש לקוות שיצדיק את עצמו עוד יותר בעתיד.

עם זאת קיימים מספר נימוקים כבדי־משקל, אשר בגללם רצוי כי המפקדים ינהגו לפי כלל זה (אנסחי־נו, כדי שייחרת היטב בזכרונו של הקורא, בצורה תמציתית זו: "פגיעה במשמעת מונעת" — לדין משמעתי לשם הטלת עונש משמעתי), ואציין רק את החשובים שבהם:

א. העונש המשמעתי שונה לחלוטין מהעונשים המוטלים על עבריינים בחיים האזרחיים: אין הוא מביא את הנענש במגע עם עבריינים מועדים, הע־לולים לקלקל את אופיו, וכן אין הוא מפריע לביצוע תכנית אימונו או תעסוקתו של הנענש. בגלל אופיו ה"חינוכי", הטהור כביכול, זהה למעשה סוג זה של עונשים עם אלה המוטלים אף על נוער בגיל הרבה יותר צעיר במוסדות חינוכיים בעלי רמת־משמעת גבוהה בחו"ל (באנגליה, למשל) ושונה הוא לחלוטין מעונש "פלילי" שבחיים האזרחיים. אופיו

דין משמעתי מבוצע תוך דיון מהיר וקצר...

ה. האפשרות של הטלת מחבוש על-תנאי בדין משמעתי נותנת בידי המפקד אמצעי-הרתעה בעל עצמה רבה, העשוי למנוע עבריות חוזרות.

ו. קיום עונשים קלים ופעוטים מאפשר למפקד הענשה על עבירות פעוטות וקלות, מבלי שהדבר יהיה מלווה הרגשת אי-נעימות בגלל הדיספרופור-ציה בין העבירה והתגובה.

נדמה לי, שכבר מהטעמים שצינתי חייב כל מפקד להסכים לדעתי, כי בידו-הוא נמצא כבר אמצעי יעיל ורבי-עצמה לשם השלטת המשמעת המונעת, ואין לו אלא להאשים את עצמו ולא לתלות את הקולד באחרים, כגון בחוק "הבלתי מושלם", בפרקליטים למיניהם, בבתי-ד צבאיים וכו', אם רמת המשמעת המונעת ביחידתו אינה משביעה רצון.

אמצעים לשמירה על המשמעת המונעת

אין לי ספק כי ישנם מפקדים אשר — לאחר קריאת דברי הקודמים — יבואו ויטיחו כנגדי: "כל מה שאמרת בדבר הצורך והאמצעים לשמירה על המשמעת המונעת הוא טוב ויפה, אבל מה התועלת בדבר זה אם אנו נתקלים לעתים קרובות מאוד בסחבת ממושכת ובדיוני סרק פורמליסטיים, שעה שקורית ביחידה הפרה חמורה של משמעת מהסוג שאתה קורא לה, משמעת מבצעית, ואנו פוגים לפרקליט הצבאי ולבי"ד צבאי, כדי שהעברין יבוא על עונשו הצודק והחמור במהירות הדרושה לשם העלאת קרנה של המשמעת ביחידה. כן קורה, כי המשפט נגד מפר-משמעת כזה נגמר לאחר חודשיים רבים בוויכוח או בעונש של מה-יכבך, ותהליך זה לא רק שאינו מעלה את המשמעת ביחידה, אלא להיפך, תורם תרומה, נכבדה, הן לזלזול בה והן לזלזול בתהליכים המשפטיים".

וזאת תשובתי להשגות אלו:

א. מסכים אני לדעה שהופעה, כי בדרך-כלל יש להביא את המקרים של פגיעה במשמעת מבצעית בפני בי"ד צבאי. הדבר הכרחי, כי פגיעות אלו זמינות להיתקל בתגובה חמורה על-ידי עונשים זחורגים מסמכותו של קצין-שיפוט. אני אומר, בדרך-כלל, כי יתכנו מקרים לא מעטים, כאשר בגלל מסיבות מיוחדות של המקרה או של החייל העברין (או בגלל שניהם גם יחד) אפשר להסתפק בתגובה נגבולות של דין משמעתי.

ב. אם המפקד סבור, כי הפגיעה במשמעת המב-

צעית" היא כה חמורה, שאין להסתפק בתגובה משמעית, הרי חייב קודם כל הוא-עצמו לתת ביטוי להשקפתו על חומרת המעשה שקרה על-ידי כן, שיאחוז הוא-עצמו באמצעים חמורים ומידיים כלפי העברין. האמצעי החוקי, הנתון לשם-כך בידו לפי החוק (ראה סעיפים מ' 224 עד 228 של חש"צ) — הוא פקודת מעצר. המפקד, אשר אינו מוציא פקודת מעצר נגד אחד מפקודיו, אשר הוא-עצמו מאשימו בפגיעה חמורה במשמעת, וזה מאחר ואותו עברין "חיוני" כביכול ביחידה כנהג, כנשק או אף כעובד שק"ם וכו', מראה בכך קבל עם ועדה, כי הוא-עצמו אינו מתיחס ברצינות להאשמה, ומה לו לכן כי ילין על אחרים, על שאף הם אינם רואים את הדבר כרציני במיוחד?

ג. כפי שאפשר להיוכח מסעיפי חש"צ, שציטטתי לעיל, נותן החוק בידי המפקד סמכות להוציא ולה-אריך פקודות מעצר עד לתקופה של חודשיים, נכון שסמכות זו נמצאת תחת ביקורת ופיקוח של פרק-ליט צבאי; אולם זה בא, כמובן, רק בכדי למנוע שרירות והוצאת פקודות מעצר בלתי מבוססות לחלוטין (במציאות שלנו נתקלתי רק במקרים מועטים ביותר בהם התלוננו המפקדים שהוציאו פקודות מעצר על ביטולן על-ידי פרקליטים; לעומת זאת היו מקרים רבים, בהם התלוננו הפרקליטים על שהגיעו לידיהם תיקים על עבירות חמורות, מבלי שהוצאה על-ידי המפקד פקודת מעצר נגד החשוד).

תקופה כזו של מעצר טרום-משפטי, שהיא מן הארוכות ביותר בין אלו הניתנות בידי מפקדים בצבאות השונים, מספיקה, בדרך כלל, כדי לסיים את החקירה ולהגיש כתב-אישום לבית-דין (במקרים מיוחדים קיימת האפשרות להשתמש בהוראות סעיף 241 של חש"צ ולבקש מאת השופט המשפטי של בית-הדין הצבאי לערעורים פקודת מעצר לתקופה נוספת). לאחר הגשת כתב-האישום קיימת האפשרות לבקש מביה"ד, כי גם הוא מצדו יוציא פקודת מעצר נגד הנאשם עד גמר התהליכים המשפטיים (סעיף 243 של חש"צ).

ד. כליאתו של החשוד על יסוד פקודת מעצר מיד לאחר שמתגלית העבירה היא גורם רבי-עצמה בהשלטת המשמעת ביחידה או החזרתה על כנה, לאחר שהיא נתערעה על-ידי מעשה הפגיעה בה.

אחרי הכל יש לזכור, שאם כי קיים בחש"צ עונש מות כעונש החמור ביותר (עבור מעשה בגידה

בר נובע מכך, שאנו חיים במדינה, אשר בה בתי המשפט הם בלתי-תלויים והתובע הוא — כפי שאומרים האנגלים — "מאשים" ולא "רודף" (*). חייבים אנו לנטוע בעצמנו ובחיילינו יחס של כבוד והערכה בלתי-הדני שלנו, ואם כזה יהיה יחסנו, אף פסקי-דין של זיכוי יתרמו תרומה להרמת קרן המשמעת בצה"ל.

סיכום

לא היה בכונתי במאמרי זה ללמד מפקדים חוק; אני בטוח שאת הדבר הזה עושים בהצלחה קציני הדרכה של הפרקליטות הצבאית בהודמנויות הניתנות להם. כונתי העיקרית היתה להראות באיזו מידה יכול החוק הקיים אצלנו, באם הוא יופעל כהלכה ומתוך אבחנה נכונה בין שני סוגי המשמעת, לשרת נאמנה את המפקדים (אם כי אין החוק חופשי ממג"רעות, כמו כל מעשי-אנוש, ואנו עמלים בהתמדה על סילוקן ההדרגתי). כונתי היא, כמובן, לאלה מהמפקדים המבינים את חשיבות המשמעת, על כל סוגיה, לביצוע משימות צה"ל והשוקדים לכן על יום עקיב ומתמיד של ה"משמעת המונעת".

Persecutor (ע) לועזת Persecutor

בתקופת לחימה), הרי למעשה יהיה בדרך כלל העונש החמור ביותר לו צפוי חייל בבי"ד צבאי — מאסר לתקופה זו או אחרת. לכן, אם קיימים הבדלים משפטיים בין מצבו של כלוא לפי פקודת מעצר ובין כלוא לפי פסק-דין המטיל עונש מאסר, הרי לאור המשותף שבשתי צורות שלילת-חופש אלו אינה נפגמת על-ידי כך ההתרשמות הכללית — הן של העברין והן של חבריו — כי נקט לגבינו באמצעי החמור ביותר.

ה. עובדת המצאותו של החשוד במעצר מקילה מצד אחד על הגורמים החוקרים (מצ"ח קצין בודק וכו') את סיום החקירה, ומצד שני מדרבנת היא אותם לטיפול נמרץ בתיקו. עובדה זו אף משפיעה על הראשות המזמנת בקביעת תאריך מוקדם ככל האפשר לקיום המשפט. כך מושג על-ידי פקודת מעצר לא רק האפקט המשמעותי הדרוש, אלא הדבר מביא גם לידי החשה ניכרת בתהליכים הטרומים משפטיים והמשפטיים.

ו. אם הנאשם יצא זכאי בגלל כך שנמצא חף מפשע או מפאת ספק או אפילו כתוצאה משיקולים פרצדורליים, אל נא נתרגש מכך! זאת היא זכותו של נאשם בפני כל בית-משפט בכל מדינה נאורה לצאת זכאי כתוצאה מאמצעי הגנה לגיטימיים והדי-

כי את גבורת ההתמדה באש-המלחמה מולידה ומעצבת לא-במעט שגרת ההתמדה

בדרישותיו היומיומיות (ולעתים — המיגעות) של השרות הצבאי — זוהי אמת מאושרת-בנסיון, שכמעט ונמנית עתה על המוסכמות השגרתיות, אך כל צבא וצבא — של כל עם ועם — חייב לפתור בעצמו ולעצמו את הבעיה: — כיצד מעצבים ומגבשים שיגרת-ההתמדה זו? על סוגיה זו, של טיפוח ההתמדה בדרישות השירות (אשר אותה מכנה המחבר בשם "משמעת מונעת") עומד במאמרו אלוף-משנה ד"ר מ. זוהר, הפרקליט הצבאי הראשי. אכן, היו צבאות שמשטרם הצבאי נתגבש במשך דורות-דורות של צפית-כוננות ושל מבתני-מלחמה, כשההווי הוליד את המשטר — ושניהם הפכו ליסוד-מסד בחיי האומה; כזה היה צבא רומי,

על משמעת-הברזל "המובנת-מאליה" שבו. בתקופות וארצות אחרות (וכך, למשל, בצבאות המאה-ה"ח) צמחו מושגי המשמעת-הצבאית, בחילות השכירים או המגויסים, מעצם מושגיו והרגליו של המבנה ההיאררכי של החברה, שהיתה עדיין הפאודלית-למחצה, על דיוטותיה-מעמדותיה. בהכרח יצטרך יסוד-משמעתו של צה"ל להיות שונה בטבעו ובטיבו, מדוגמאות אלו. יסוד זה של "משמעת מונעת" רואה אל"מ זוהר בחינוך מכון — המלחה — במידה נכונה של אזהרה ועושים.